

Ceny Živy za rok 2024

Ve slunné jarní atmosféře proběhlo 28. dubna 2025 za přítomnosti významných osobností vědeckého života předání cen časopisu Živa – slavnostní odpoledne zahájila Helena Illnerová, dřívější předsedkyně Akademie věd ČR, zúčastnily se dřívější členka Akademické rady AV ČR Markéta Pravdová a současná tajemnice Vědecké rady AV ČR Jana Cmarková, vzácným hostem byl předseda České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně Štěpán Svačina. Oceněné představili předseda redakční rady Jan Votýpka a šéfredaktorka Jana Šrotová, v auditoriu byli např. ředitel Geologického ústavu AV ČR Tomáš Příkrýl, předseda Rady vědeckých společností ČR Lubomír Hrouda, zástupci Přírodovědecké fakulty UK, zástupkyně ČLS J. E. P. Monika Šenderová, členové redakční rady Živy a další milí hosté. Již tradičně se všichni sešli v novorenesanční Lannově vile v pražské Bubenči, reprezentačních prostorách Akademie věd. Ceny jsou vyhlašovány od r. 1997 a uděluje je redakční rada a redakce Živy.

Cena Vojena Ložka

Autorovi nejlepšího článku ročníku ve věku do 25 let (určující je věk prvního autora). Pojmenována byla na počest V. Ložka (1925–2020), dlouholetého člena redakční rady (od r. 1973) a podporovatele Živy, renesanční osobnosti terénních přírodovědných oborů, zakladatele moderní paleoekologie v Čechách a na Slovensku, předního evropského malakologa, ochránce přírody a vyučujícího na PřF Univerzity Karlovy.

Cena je podporována finančně Střediskem společných činností AV ČR, darem je originální diplom a knižní publikace Nakladatelství Academia.

Do hodnocení byl zahrnut rovněž článek z ročníku 2023, v předchozím roce nebyla cena v této kategorii udělena.

● **Tereza Maxerová**, spoluautor RNDr. Ing. Vojtěch Kolář, Ph.D., za článek Tůň ve vojenských prostorech jako důležité ostrůvky biodiverzity vodních živočichů (Živa 2023, 3)

T. Maxerová je absolventkou Gymnázia Jírovcova v Českých Budějovicích a nyní studuje na Univerzitě v Cambridgi obor Natural Sciences se specializací Biologie. Jako středoškolská studentka spolupracovala na různých projektech v Biologickém centru AV ČR a na Univerzitě Karlově. V letech 2016–20 se v rámci Středoškolské odborné činnosti se svým školitelem V. Kolářem zabývala vlivem obnovy tůň v areálu bývalého tankodromu na společenstva vodních brouků, z výsledků vznikl i oceněný článek. Byla také velmi úspěšnou řeši-

telkou Mezinárodní biologické olympiády a obdržela Cenu Učené společnosti ČR.

● **Bc. Antonín Hlaváček**, spoluautor RNDr. Jiří Hadrava, Ph.D., za článek Na křídlech severáku aneb Dálkové migrace (nejen) peštěnek (Živa 2024, 5)

Absolvoval bakalářské studium na PřF UK a od r. 2023 je studentem navazujícího magisterského studia na katedře zoologie. Zaměřuje se na opylovače, především na

1 a 2 Diplomy pro oceněné každoročně připravuje Jan Franta (obr. 1), udělením cen provázeli Jan Votýpka a Jana Šrotová (2).

3 Tereza Maxerová, autorka oceněného článku z r. 2023 v kategorii do 25 let

4 Zleva: za T. Maxerovou převzal Cenu V. Ložka Vojtěch Kolář, nositelem této ceny za rok 2024 se stal Antonín Hlaváček, na snímku se spoluautorem Jiřím Hadravou, a předávající Markéta Pravdová.

5 Eliška Petříková (vlevo) převzala Cenu J. Sudy od Jany Cmarkové.

pestřenky, na ekologii hmyzu a procesy úbytku biodiverzity ve městech a v zemědělské krajině. Má za sebou již řadu publikací jako autor nebo spoluautor. Získal mimo jiné Cenu děkana PřF UK 2023 za nejlepší bakalářskou práci v oboru biologie a Cenu České společnosti entomologické na Zoologických dnech 2019, za nejlepší poster s entomologickou tematikou.

Cena Jana Sudy

Autorovi nejlepšího článku ročníku v kategorii 26 až 30 let (určující je věk prvního autora). Pojmenována byla na počest Jana Sudy (1974–2017), od r. 2009 předsedy redakční rady Živy, který významně přispěl do struktury obsahu časopisu podporou komplementarity tradičních a mezioborově experimentálních disciplín a větším zapojením mladých autorů. Působil na PřF UK a v Botanickém ústavu AV ČR a věnoval se rozvíjení a zavádění metod průtokové cytometrie do populační botaniky a vývojové biologie rostlin. Cena je finančně podporována SSČ AV ČR, darem je originální diplom a publikace Nakladatelství Academia.

● **Mgr. Eliška Petříková**, spoluautor RNDr. Filip Kolář, Ph.D., za článek K čemu je rostlinám genomová duplikace? (Živa 2024, 4)

V diplomové práci na PřF UK se zabývala reprodukční interakcí mezi diploidy a triploidy šmelu okoličnatého a jejich evolučním potenciálem pro zprostředkování genového toku. Od r. 2021 pokračuje doktorským studiem na katedře botaniky. Tématem její disertace je Role celogenomové duplikace na evoluční potenciál rostlin, v jeho rámci se podílí na projektu Evropské výzkumné rady (ERC grantu) na PřF UK. Zaměřuje se na fenotypické a evoluční důsledky celogenomové duplikace, evoluční význam polyploidů v přirozených populacích a koexistenci cytotypů u rostlin.

Zvláštní ocenění časopisu Živa

Za popularizaci biologických věd získává autor příspěvku, který obsahově i rozsahem přesahuje rámec jednotlivých publikovaných článků. Hodnotí se jako významný z hlediska např. významu pro výuku. Čestná cena, darem je originální diplom a publikace Nakladatelství Academia.

● **RNDr. Milan Řezáč, Ph.D.**, a **Mgr. Ludmila Černecká, Ph.D.**, za seriál Letci bez křídel aneb Hedvábí ve službách aeronautiky 1. a 2. (Živa 2024, 5 a 6)

6 Zvláštní ocenění časopisu Živa převzali od předsedy České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně Štěpána Svačiny (uprostřed) Milan Řezáč a Ludmila Černecká.

7 Laureátka Purkyňovy ceny Pavla Tůmová s Janem Votýpkou

8 Cena Antonína Friče za rok 2024 náleží Jarmile Kubíkové (vlevo), předala ji se srdečnou gratulací Helena Illnerová, vedle ní syn J. Kubíkové Petr Kubík. Snímky J. Plavec, SSČ AV ČR

M. Řezáč vystudoval zoologii bezobratlých živočichů na PřF UK. Postdoktorandskou pozici získal na Akronské univerzitě v Ohíu, kde se zabýval snovacímí žlázami pavouků, a na univerzitě v Bernu, kde studoval taxonomii čeledi Dysderidae. Nyní pracuje ve výzkumném týmu Funkce biodiverzity bezobratlých a rostlin v agrosystémech v Národním centru zemědělského a potravinářského výzkumu.

L. Černecká je absolventkou Univerzity Matěje Bela v Banské Bystrici a doktorandského studia v programu Ekologie a ochrana biodiverzity na Technické univerzitě ve Zvolenu. Pracuje v Ústavu ekologie lesa Slovenské akademie věd ve Zvolenu, kde se kromě jiného věnuje výzkumu pavouků a jejich parazitoidů.

Purkyňova cena

Za popularizaci biologických věd autorovi nejlepšího článku ročníku 2024 ve věkové

kategorii od 30 let. Kritérii jsou originalita, tematický přínos a sdělnost příspěvku. Čestná cena, darem je originální diplom a publikace Nakladatelství Academia.

● **RNDr. Pavla Tůmová, Ph.D.**, za článek Česká stopa ve výzkumu lamblíí, pozoruhodných střevních parazitů (Živa 2024, 4)

Vystudovala parazitologii na PřF UK, poté se zabývala parazitologickou diagnostikou. Nyní je odbornou asistentkou na Ústavu lékařské mikrobiologie 1. LF UK, vedoucí Laboratoře parazitických prvků – Giardia-Lab. Tématem její práce je buněčná a molekulární biologie prvoka *Giardia intestinalis*, jeho buněčný cyklus, cytoskelet a organizace genomu; a vyšetřování vzorků od pacientů s giardiózou s ohledem na molekulární epidemiologii, srovnávací genomiku, diagnostiku a rezistenci k lékům.

Cena Antonína Friče

Ocenění osobnosti, která významným způsobem přispěla k rozvoji časopisu Živa na poli autorském, organizačním nebo popularizačním. Může být rovněž udělena kolektivu autorů za mimořádný počet z hlediska obsahu Živy. Čestná cena, darem je originální diplom a knižní publikace Nakladatelství Academia.

● **doc. RNDr. Jarmila Kubíková, CSc.**, za významný přínos v oblasti popularizace biologie a ochrany přírody a za dlouhodobou spolupráci s redakcí časopisu Živa

Geobotanička J. Kubíková se mimořádně zasloužila o ochranu přírody v Praze a Středočeském kraji a o výchovu generací studentů na katedře botaniky PřF UK. Obdivuhodné jsou i její pevné občanské postoje a publikační, ediční a organizační činnost. Její spolupráce se Živou trvá již přes 50 let. Během té doby napsala 32 příspěvků, vedle botanicky zaměřených článků (nejen z našeho území) a vycházek do zajímavých území šlo také např. o medailony nebo vzpomínky na významné osobnosti, recenze knih nebo informace o vydávaných středočeských sbornících. První článek, o dřevině židovíniku německém, jí vyšel v r. 1972 a v nejnovějším článku z r. 2023 shrnuli spolu s Pavlem Špryňarem Význam botanického poznání pro Český kras, při ohlédnutí za 50 lety existence chráněné krajinné oblasti. Kromě toho recenzovala články jiných autorů a zajímala se vždy o všechny akce pořádané Živou.

Více na www.ziva.avcr.cz